

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

**Sbor národní bezpečnosti – stanice Kout na Šumavě
(1940) 1945–1949 (1950)**

Inventář

EL NAD č.: 1962
AP č.: 515

Mgr. Radka Kinkorová

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	5
Seznam použitých pramenů a literatury.....	6

Příloha

Seznam použitých zkratk	7
-------------------------------	---

Inventární seznam.....	8
-------------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

Původce archiválií:

Četnická stanice Kout na Šumavě, existence 1. července 1921–1945, variantní název Gendarmerieposten Kauth, sídlo se prozatím nepodařilo zjistit.

Sbor národní bezpečnosti – stanice Kout na Šumavě, nejnižší článek organizace SNB, existence 1945–30. 4. 1949, sídlo se prozatím nepodařilo zjistit.

Sbor národní bezpečnosti – stanice Kdyně, nejnižší článek organizace SNB, existence 1945–1991, sídlo nezjištěno.

Již před koncem války doporučil ministr vnitra Košické vlády ve svém návrhu ze 17. dubna 1945 zrušení četnictva. K tomu došlo v souvislosti s výnosem ministerstva vnitra z 30. června 1945,¹ jenž ustanovil vznik SNB (Sbor národní bezpečnosti) jako jednotného vojensky organizovaného strážného sboru, který měl plnit v pozměněné formě úkoly a funkce dříve zastávané četnictvem. Až do vydání zákona č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, sbor pro výkon své služby prozatím používal předpisů platných před 30. zářím 1938, pokud neodporovaly výnosu ministra vnitra a programovým zásadám vlády. Nový zákon rušil platnost zákona č. 229/1920 Sb., o četnictvu. Do Sboru národní bezpečnosti byli po prověření zařazeni příslušníci dosavadních bezpečnostních uniformovaných sborů, tj. četnictva, státní policie a obecní výkonné policie, a vybraní příslušníci partyzánských a revolučních jednotek, osoby navrátilí se z koncentračních a internačních táborů apod. SNB převzal strukturu četnictva a rovněž plynule pokračoval v dosavadní činnosti, jež spočívala v udržování veřejné bezpečnosti. SNB byl vytvořen jako výkonný orgán správy národní bezpečnosti, kterou zajišťovaly okresní a zemské národní výbory.

Po skončení druhé světové války se i četnická stanice Kout na Šumavě přeměnila na stanici sboru národní bezpečnosti. Obvod stanice SNB Kout na Šumavě zahrnoval obce Brůdek, Kout na Šumavě, Oprechtice, Starec a Studánky. Zpočátku zaměstnávaly příslušníky stanice, kterých zde sloužilo v polovině května 1945 šest, specifické činnosti vyplývající z poválečné situace. Bezprostředně po osvobození bylo třeba přednostně zabezpečit pořádek a klid.

Charakter činnosti SNB určoval zákon z 11. června 1947 č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, doplněný vládním nařízením z 19. prosince 1947 č. 229/1947 Sb., jímž se vymezují úkoly národní bezpečnosti. Nadále zůstalo základním posláním sboru chránit veřejnou bezpečnost, bdít nad veřejným pořádkem a veřejnou mravností. Národní bezpečnost měla především chránit ústavní zřízení, převzala rovněž záležitosti, pro něž byly dříve zřízeny státní policejní úřady, ale také střežení státních hranic, které bylo vyhrazeno strážci obrany státu. Do oboru činnosti národní bezpečnosti spadaly i policejní věci požární, záležitosti silniční, železniční a letecké dopravy, evidence obyvatelstva, zejména hlášení pobytu, cestovní pasy, boj proti zločinnosti a sociální nepřizpůsobivosti, ochrana úrody, policejní uzavírací hodiny, ztráty a nálezy aj. Vládnímu nařízení č. 229/1947 Sb. předcházelo téhož dne vydané vládní nařízení č. 228/1947 Sb., o přísaze členů Sboru národní bezpečnosti.

Po faktickém ustavení SNB fungovalo v každém okrese okresní velitelství SNB a několik jemu podřízených velitelství stanic. Okresní velitelství SNB byla podřízena oblastnímu velitelství SNB, jež vzniklo na místě dosavadního velitelství četnického oddělení (říjen 1945). Další instance představovala zemská velitelství SNB a ministerstvo vnitra. Správními úřady národní bezpečnosti se staly opět národní výbory (kromě místních). SNB podléhal vojenským trestním zákonům a soudům a platil pro něj vojenský řád, disciplinární předpisy však pro něj stanovovalo ministerstvo vnitra. Stanice SNB Kout na Šumavě byla

¹ Směrnice MV č. 3700-26/6-45-V/4 z 30. června 1945 o organizaci Sboru národní bezpečnosti.

(spolu se stanicemi Babylon, Domažlice, Česká Kubice, Draženov, Kdyně, Klenčí pod Čerchovem, Koloveč, Loučim, Mrákov, Nemanice, Pocinovice, Úsilov, Všeruby a Zahorany) začleněna do obvodu Okresního velitelství SNB v Domažlicích a Oblastního velitelství SNB Klatovy (od 1. října 1948 Oblastní velitelství v Plzni).

Od 1. ledna 1949 vstoupil v platnost zákon č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti, který mj. ukládal provádět v rámci SNB politickou a osvětovou výchovu.² Tímto zákonem se však stanice SNB v Koutě na Šumavě dlouho neřídila, neboť byla k 30. dubnu 1949 zrušena.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiválie pocházející z činnosti stanice SNB Kout na Šumavě byly do Státního okresního archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně delimitovány z archivního souboru Fondy Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň (EL NAD 10133), jenž byl dosud v péči I. oddělení SOA v Plzni, a to protokolem o přemístění (delimitaci) archiválií ze dne 25. října 2016 čj. SOAP/010-0839/2016. Podle přílohy k tomuto protokolu oblastní archiv delimitoval 21 podacích protokolů a 6 indexů pocházejících z činnosti četnické stanice Kout na Šumavě. Při vymezování jednotlivých archivních fondů v SOkA Domažlice však byla část těchto archiválií přeřazena také do archivního fondu Sbor národní bezpečnosti – stanice Kout na Šumavě, protože pocházela až z období po zániku četnických stanic. Archiválie označené v předávacím protokolu jako indexy byly definovány jako repertáře. Toto rozčlenění delimitovaného materiálu proběhlo až v roce 2017, proto je přírůstek archivního fondu Sbor národní bezpečnosti – stanice Kout na Šumavě evidován pod číslem 71/2017 a obsahuje 10 podacích protokolů a 2 repertáře.

Státní oblastní archiv v Plzni převzal archiválie k uložení do archivního souboru Fondy Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň ve dvou přejímkách, a sice 11. března 1960, č. přírůstku 17-20/1960, a 7. října 1961, č. přírůstku 7-42/1961.

Z písemností vzniklých z činnosti stanice SNB v Koutě na Šumavě se dochovaly pouze registraturní pomůcky. Zápisy nacházející se na deskách podacích deníků podávají informaci o tom, že spisy nebyly při skartaci konané 16. února 1960 nalezeny.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Sbor národní bezpečnosti – stanice Kout na Šumavě obsahuje archiválie pocházející z let 1940–1950.

Archivní fond tvoří registraturní pomůcky, které se dělí na tajné podací protokoly, důvěrné podací protokoly a obyčejné podací protokoly. Podací protokoly jsou v jednotlivých řadách seřazeny chronologicky a po nejmladším obyčejném podacím protokolu následují repertáře rovněž v chronologickém pořadí.

Prius fondu představují zápisy v podacím protokolu důvěrném (inv. č. 2), který byl vedený od roku 1940 protektorátním četnictvem, a posterius zápisy v podacím protokolu obyčejném, jenž byl v první polovině roku 1950 veden na stanici SNB ve Kdyni (inv. č. 10).

Po formální stránce je inventář zpracován podle metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006–0767/2010 a jeho dodatku čj. SOAP/006–1300/2014 a dále podle metodického návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby ministerstva vnitra čj. MV–46913/AS–1/AS–2013.

Během pořádání nebyly vyřazeny žádné archiválie. Z pohledu úplnosti zachování archiválií je archivní fond označen jako torzovitý. Jazykem archiválií je čeština a němčina (inv. č. 2). Podací protokoly pod inv. č. 7 a 8 vykazují stopy po napadení archiválií plísňemi.

² Tomuto zákonu předcházelo přijetí dvou závažných zákonů o postihu protistátní nepřátelské činnosti: zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratického zřízení, a zákona č. 247/1948, o táborech nucené práce.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie inventarizovaného archivního fondu pocházejí z činnosti stanice SNB v Koutě na Šumavě. V archivním fondu se dochovaly pouze registraturní pomůcky, jejichž výpovědní hodnota je limitována účelem, který jako takové plnily. Přesto však přibližují agendu, jíž stanice SNB v daném období vykonávala.

Pro hlubší poznání činnosti a působení stanice SNB je ovšem bezpodmínečně nutné prostudovat i další archivní materiál. Z archiválií uložených ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně lze doporučit zejména archivní fond Okresní národní výbor Domažlice.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Sbor národní bezpečnosti – stanice Kout na Šumavě uspořádala a archivní pomůcku zpracovala Mgr. Radka Kinkorová.

V Horšovském Týně dne 2. října 2019

Mgr. Radka Kinkorová

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Okresní národní výbor Domažlice* (EL NAD 73).

Literatura

JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

KVAPILOVÁ, Iva. Přehled organizačního vývoje Sboru národní bezpečnosti v letech 1945 – 1950 se zaměřením na veřejně bezpečnostní (resp. pořádkovou a kriminální) složku. *Sborník AMV 1/2003*, s. 68–90.

KVAPILOVÁ, Iva. Organizační vývoj SNB v 50. letech se zaměřením na jeho veřejně bezpečnostní složku. *Sborník AMV 2/2004*, s. 9–69.

MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva IV. : Československo (1945 – 1989)*. Praha : Police history, 2011.

Příloha: Seznam použitých zkratek

AMV	Archiv Ministerstva vnitra
AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
čj.	číslo jednací
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jedn.	evidenční jednotka
inv. č.	inventurní číslo
MV	ministerstvo vnitra
NB	Národní bezpečnost
ppr	podací protokol
rep	repertář
Sb.	Sbírka zákonů
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOkA	státní okresní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
I. Spisový materiál			
A. Registraturní pomůcky			
Podací protokoly tajné			
1	Podací protokol tajný 12. 1. 1946–28. 4. 1949; čj. 1/46–48/49	1946–1949	ppr 1
Podací protokoly důvěrné			
2	Podací protokol důvěrný 3. 11. 1940–18. 2. 1946; čj. 601/40–60/46	(1940) 1945–1946	ppr 2
3	Podací protokol důvěrný 18. 2. 1946–4. 10. 1948; čj. 61/46–170/48	1946–1948	ppr 3
4	Podací protokol důvěrný 7. 10. 1948–2. 5. 1949; čj. 171/48–55/49	1948–1949	ppr 4
Podací protokoly obyčejné			
5	Podací protokol obyčejný 1. 1. 1945–19. 1. 1946; čj. 1/45–100/46	1945–1946	ppr 5
6	Podací protokol obyčejný 19. 1. 1946–21. 1. 1947; čj. 101/46–90/47	1946–1947	ppr 6
7	Podací protokol obyčejný 21. 1. 1947–9. 2. 1948; čj. 91/47–300/48	1947–1948	ppr 7
8	Podací protokol obyčejný 9. 2. 1948–11. 11. 1948; čj. 301/48–2450/48	1948	ppr 8
9	Podací protokol obyčejný 11. 11. 1948–11. 4. 1949; čj. 2451/48–660/49	1948–1949	ppr 9
10	Podací protokol obyčejný 11. 4. 1949–30. 4. 1949; čj. 661/48–743/49 podací protokol pokračuje 15. 1. 1950–20. 6. 1950 pro stanici SNB Kdyně	1949 (1950)	ppr10
11	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1946–1948	rep 1
12	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1949	rep 2

Název archivní pomůcky:	Sbor národní bezpečnosti – stanice Kout na Šumavě
Značka archivního fondu:	SNB Kout n. Š.
Časové rozmezí:	(1940) 1945–1949 (1950)
Počet evidenčních jednotek:	12 (10 podacích protokolů, 2 repertáře)
Počet inventárních jednotek:	12
Rozsah v bm:	0,19
Stav ke dni:	2. 10. 2019
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Radka Kinkorová
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Radka Kinkorová
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 2. 10. 2019 čj. SOAP/10-545/2019